

Att pröva det profetiska i tre röster

En jämförande läsning av Max Turner, Wayne Grudem och Lars Gunthers utkast.

Rapport av Claude AI (Opus 4.6) 2026-04-10 på uppdrag av Lars Gunther.

Gulmarkering = saker som Lars Gunther lagt märke till i läsningen och vill komma ihåg, utan systematik. ~~Genomstruken~~ = rättad av Lars Gunther. **Grön text** = tillägg av Lars Gunther.

Beskrivning av uppdraget

Lars Gunther, författare till det svenska bokmanuset *Att pröva profetisk vägledning – Del 1*, har bett om en jämförande rapport på svenska mellan sitt eget utkast och två betydande engelskspråkiga verk om profetians gåva i Nya testamentet och i dag: Max Turners *The Holy Spirit and Spiritual Gifts: Then and Now* (Paternoster, 1996) och Wayne Grudems *The Gift of Prophecy in the New Testament and Today* (reviderad utgåva, Crossway, 2000). Rapporten är skriven på nivå 3 (fördjupande artikel / bokmanusregister) och strukturerad kring elva kanoniska frågor om profetians natur, funktion och prövning, kompletterade med två frågor som Gunther lyft särskilt: gammaltestamentliga profeters ofelbarhet, och distinktionen mellan profetisk gåva och profetämbete i det nya förbundet. För varje fråga ges en tredelning – *samstämmighet*, *komplementaritet* och *spänning* – där författarna namnges, inte generaliseras bort. Uppdraget är beskrivande snarare än normativt: där Turner, Grudem och Gunther går isär redovisas båda rösterna utan att rapporten dömer mellan dem.

Författarna i sitt sammanhang

Max Turner

Max Turner är brittisk nytestamentlig exeget, fram till sin pensionering 2011 professor i Nya testamentet vid London School of Theology (tidigare London Bible College), därefter Emeritus Professor. Bakgrunden är evangelikal och baptistisk, men han var i sin ungdom förbunden med Elim Pentecostal Church, och den karismatiska rot-erfarenheten genomsyrar hans forskning. Turners specialområde är pneumatologin i Lukas–Apostlagärningarna; han tolkar den lukanska Anden primärt som den judiska “profetians Ande” (*Spirit of Prophecy*) i förnyad, kristologisk gestalt – inte ett smalt tilläggsmoment utan den kraft som bär Israels upprättelse och kyrkans vittnesbörd. *Power from on High: The Spirit in Israel’s Restoration and Witness in Luke–Acts* (1996) är den tekniska parallellvolymen till den mer populärt hållna *The Holy Spirit and Spiritual Gifts: Then and Now* (samma år), där han söker överbrygga klyftan mellan akademisk pneumatologi och evangelikalt-karismatisk praxis. Hans främsta samtalspartners är James D. G. Dunn, Gordon Fee, Robert Menzies, David Aune,

Christopher Forbes – och, för provningsfrågans del, just Wayne Grudem. En *Festschrift* i hans ära, *The Spirit and Christ in the New Testament and in Christian Theology* (red. Cocksworth, Griffiths och Head, Eerdmans 2012), med bland andra Richard Bauckham och Anthony Thiselton som bidragsgivare, markerar hans status inom den internationella pneumatologiforskningen.

Wayne Grudem

Wayne A. Grudem (f. 1948) är amerikansk reformert-baptistisk systematisk teolog och nytestamentlig exeget. Han har grundutbildning från Harvard (BA), Westminster Theological Seminary, Philadelphia (M.Div.), och disputerade vid Cambridge 1979 med C. F. D. Moule som handledare på en avhandling om profetians gåva i 1 Korintierbrevet – den text som ligger till grund för boken som ingår i denna jämförelse. Han undervisade i tjugo år vid Trinity Evangelical Divinity School och är sedan 2001 Research Professor of Theology and Biblical Studies vid Phoenix Seminary i Arizona. Utanför detta specialområde är han mest känd för sin *Systematic Theology* (1994; reviderad 2020), en av den moderna evangelikala teologins mest spridda läroböcker. Grudem är kontinuationist men står i reformert tradition; han var en tid knuten till Vineyard-rörelsens anglosaxiska flank och försöker i prophecy-boken formulera en medelposition mellan cessationism och klassisk pingstteologi. Hans bredare profil är dock politisk och kulturell: han är medgrundare av Council on Biblical Manhood and Womanhood och en av komplementarismens mest tongivande röster, vilket placerar honom långt från Gunthers egalitära hållning. I *The Gift of Prophecy* är hans huvudsakliga motståndare Richard Gaffin och andra cessationister samt en handfull karismatiska teologer som han anser överskatta profetians auktoritet.

Lars Gunther

Lars Gunther är svensk pastor och skribent ~~med masterexamen i teologi~~, verksam inom svensk frikyrklighet. Han skriver från en evangelikal, kontinuationistisk, egalitär och icke-fundamentalistisk position och har ägnat stor del av sin akademiska och publicistiska produktion åt att kritiskt granska både hyperkarismatik (Word of Faith, NAR, trosrörelsens arvtagare) och fundamentalism. Hans teologiska och pastoral förebilder – Gordon Fee, Craig Keener, N. T. Wright, John Wimber, Mikael Tellbe, Scot McKnight, Nijay Gupta, Alexander Venter, Derek Morpew, Christine Westhoff, Marg Mowczko, Roger E. Olson, Greg Boyd – avslöjar en bred ekumenisk läsning förankrad i kingdom theology och en pingst-/karismatisk tradition som inte har kapat banden till akademisk exegetik. Utkastet *Att pröva profetisk vägledning – Del 1* är första volymen i ett planerat bokmanus på svenska. Gunther är själv både deltagande observatör och person med erfarenhet av att prövas och bäras av det profetiska – en pastoral lins som återkommer i hans text. Jämfört med Turners och Grudems verk har hans bok en uttalad svensk-frikyrklig kontext, men drar på internationell litteratur i omfattande utsträckning.

Abstrakt

De tre verken möts i övertygelsen om att det profetiska är ett genuint nytestamentligt fenomen som fortsätter i kyrkan i dag, och att det måste provas – men de skiljer sig markant i hur prövningen teologiskt ramas in. Grudem bygger hela sitt bygge på en skarp gräns mellan gammaltestamentligt ofelbart profet-tal och nytestamentligt felbart församlingsprofeterande; Turner accepterar en del av Grudems spektrum men avvisar skarpheten i distinktionen och förankrar i stället det profetiska i Lukas–Apostlagärningarnas “Anden som profetians Ande” som bär Israels upprättelse och kyrkans vittnesbörd; Gunther avvisar Grudems hårda separation helt och hållet och ersätter den med en förbundssteologisk ram där all genuin profetia – OT som NT – är felbar i utförandet men gudomligt inspirerad i ursprunget. Där Grudem löser prövningsproblemet genom en auktoritetskalibrering (apostlar = ofelbara, församlingsprofeter = felbara) och Turner genom en exegetisk omläsning av 1 Kor 14:29 (diakrino = särskilja och värdera, inte binär sant/falskt-dom), placerar Gunther tyngdpunkten i relationell mognad och urskillning snarare än checklistor. Rapporten visar att de tre författarna tillsammans utgör ett användbart trianguleringsunderlag för ett bokmanus om att pröva profetiskt tal: Turner ger den exegetisk-pneumatologiska grundstrukturen, Grudem den systematiska kontrasten mellan förbund och auktoritetsnivåer, och Gunther den pastoral och mognadsorienterade tillämpningen med skarpa diagnoser av samtida hyperkarismatiska avarter.

Huvudpoänger

- Alla tre avvisar cessationismen men gör det på olika grunder: Turner exegetiskt, Grudem systematiskt-teologiskt, Gunther pastoralt-erfarenhetsmässigt + exegetiskt och dogmatiskt-filosofiskt.
- Grudems bärande tes – att GT-profeten talar “Guds egna ord” med absolut auktoritet medan NT-församlingsprofetian är “mänskliga ord som rapporterar något Anden lagt på någons sinne” – är den enskilda tes som både Turner och Gunther mest frontalt motsätter sig.
- Turner är den ende som systematiskt utvecklar “profetians Ande” (ur von Baer och Lukas-Apostlagärningarna) som den teologiska ram inom vilken prövning ska ske. Grudem rör sig knappt alls i detta register; Gunther pekar åt samma håll via Upp 19:10 och N. T. Wrights kingdom-teologi men skjuter fördjupningen till Del 2.
- Gunther är den ende som ger kroppsligheten, de “andliga sinnena” och de affektiva aspekterna en utvecklad teologisk plats. Turner nämner fenomenen men utan pneumatologisk integration; Grudem förbigår dem nästan helt.
- Om prövning: Turner och Gunther konvergerar kring diakrino som “särskilja och värdera” snarare än binär sant/falskt-dom; Grudem accepterar detta i praktiken men hans OT/NT-bifurkation skapar en stående spänning som kritiker (Gaffin, Farnell, Carson) upprepat pekat på.

- Gunther är den ende som systematiskt tar upp samtida fallstudier av misslyckad profetia (Trump-profeterna, Knutby, hyperkarismatiska rörelser) som pedagogiskt material snarare än som utanverk.
- Distinktionen mellan profetisk gåva och profet-ämbete hanteras olika av alla tre: Turner lämnar den avsiktligt öppen som ett spektrum, Grudem drar en hård gräns mellan apostel-profeter (Ef 2:20) och ordinarie församlingsgåva, Gunther varnar uttryckligen för *ämbete* som kategori och föredrar en stegring gåva → tjänstegåva.
- Frågan om GT-profeters ofelbarhet är den tydligaste skiljelinjen: Grudem hävdar absolut ofelbarhet för GT-profeten *qua* profet; Turner undviker frågan i denna form; Gunther argumenterar för att all äkta profetia, inklusive GT-profeten, innefattar den mänskliga blandningen och att GT-profetens strängare prövningsstandard (Deut 18) inte beror på abstrakt ofelbarhet utan på den formella ställningen och det förbundsnationella sammanhanget.
- Turner och Gunther utmanar båda den bekväma illusionen att prövningen kan reduceras till en procedur; de insisterar på att **prövningen är en andlig disciplin förankrad i skriftkunskap, gemenskap och mognad.**
- Ingen av de tre ger fruktprövning en systematiskt central plats jämförbar med Gunthers, men Gunthers kingdom-teologiska fruktkriterium (leder ordet till ödmjukhet, Kristuslikhet, frihet, inre styrka?) är det mest utvecklade och skulle kunna stärka både Turners och Grudems annars mer formella prövningsscheman.

Metod

Denna rapport är sammanställd utifrån de tre källtexterna själva; för Turner och Grudem har fokus legat på de kapitel som direkt behandlar profetian (Turner kap. 3, 12, 18 och 20; Grudems bok i sin helhet). Parallella läsningar har gjorts mot de elva kanoniska frågorna plus de två tilläggsfrågor Gunther bitt om. Där verken konvergerar redovisas samstämmigheten; där de belyser olika aspekter utan att motsäga varandra redovisas det som komplementaritet; där de verkligen drar åt olika håll redovisas det som spänning, utan att spänningen hittas på för sakens skull. Gunthers utkast är genremässigt bredare och mer pastoralt ramat än Turners akademiska volym och Grudems tekniska monografi – detta nämns här en gång och upprepas inte i Q&A-kroppen. Rapportens register är nivå 3: resonerande och teologiskt informerat, men utan full SBL 2-apparat; sidrefererande är minimalt eftersom de automatiskt extraherade texterna inte medgav tillförlitlig pagineringskontroll (se *Kvalitetsflagga* i slutet), och i stället ges kapitel- och avsnittsreferenser. Citat på engelska lämnas på engelska enligt Gunthers språkregel; svenska citat från Gunthers utkast återges som de står.

Jämförande analys

1. Vad är det profetiskas roll?

Samstämmighet. Alla tre författarna bekräftar att profetia är en fortsatt, legitim gåva i kyrkan och att dess primära församlingsfunktion är det som Paulus anger i 1 Kor 14:3: uppmuntran (*paraklesis*), tröst och förmaning/uppbbyggelse. Ingen av dem godtar cessationismens stängning av fönstret. Alla tre avvisar också att profetians primära roll skulle vara att etablera doktrin – det är Skriftens uppgift – eller att fungera som ordinarie styrinstrument för församlingen. Profetia är i stället en tjänande gåva i ett sammanhang där den apostoliska kerygman redan är given.

Komplementaritet. Författarna fyller olika utrymme. Grudem håller sig nära den paulinska texten: profetia “strengthens, encourages and comforts”, låter unbelievers säga “*truly God is among you*” (1 Kor 14:25), och fungerar som **en konkret upplevelse av att Gud är närvarande i sitt folk**. Turner ligger ett steg ut mot en större redemptionshistorisk ram – profetian är i Apostlagärningarna en del av “the varied activities of the Spirit of prophecy” som tillsammans utgör “the purging and restoring power of God in the community which effects Israel’s transformation/salvation” (kap. 3). Det innebär att han ser församlingsuppbbyggelse och kosmisk/förbundlig återupprättelse som två sidor av samma pneumatologiska mynt. Gunther för den pastoral linjen längst: profetians roll är att föra Guds folk mot mognad (*mognad*) inom förbundsramen, både som individuell helgelse och som ecklesial formation. “Den grundläggande rollen som profeterna hade var att uppmuntra folket att leva troget Gud inom ramen för förbundet”, skriver han – och samma grundläggande roll gäller i det nya förbundet, men **med Kristus som destination** snarare än nationell laglydnad.

Spänning. En latent spänning finns mellan Grudems förhållandevis *instrumentella* syn på profetia – en gåva bland andra, vars auktoritet noggrant måste kalibreras nedåt för att inte konkurrera med Skriften – och Turner/Gunthers mer *teologiskt generativa* syn, där profetia inte bara är en gåva utan en kanal för Andens Kristus-centrerade vittnesbörd som konstituerar församlingens liv. Grudem är ständigt orolig för att profetia ska överskrida sin plats; Turner och Gunther är lika oroliga för att den ska underskrida den.

2. Finns det en skillnad mellan “det profetiska” och “att höra Guds röst”?

Samstämmighet. Ingen av de tre vill göra “det profetiska” och “att höra Guds röst” till två helt separata kategorier. Alla tre behandlar dem som besläktade fenomen på ett spektrum, där formell, verbaliserad profetia är en särskild instans av något bredare – Andens kommunikation med de sina. Ingen av dem vill heller kalla all allmän kristen ledning “profetia”; den terminologiska sparsamheten är gemensam.

Komplementaritet. Grudem drar gränsen *funktionellt*: profetia är “the ability to report to others something that the Holy Spirit spontaneously brings to a prophet’s mind”. Den avgörande skillnaden mellan profetia och andra former av att höra Gud är att profetian *talas ut offentligt* inför andra. Det som förblir inre kallar han snarare “guidance” eller “a sensed prompting”. Turner drar gränsen *terminologiskt*: traditionella evangelikaler som upplever konkreta ledningar eller ord “from the Lord” rör sig “within the boundaries of the ancient patterns of oracular speech”, men undviker ofta ordet “profetia” eftersom de förknippar det med gammaltestamentligt kanonisk profetia (kap. 20). Han ser detta som ett missförstånd av nytestamentlig profetia snarare än som en väsentlig kategoridistinktion. Gunther gör den tydligaste taxonomin av de tre genom sina tre modeller: *stuprörsmodellen* (profeten som passivt kärl; avvisas som filoniansk relik), *samspelsmodellen* (hans egen preferens: gudomlig ingivelse samverkar med mänsklig tolkning), och *vägledningsmodellen* (allmän inspiration under predikan eller vardagsvägledning; inte profetia i strikt mening). Han varnar explicit: “Vi måste inte använda ordet profetiskt om allt som känns inspirerande och viktigt.”

Spänning. En viss spänning finns mellan Gunthers uttryckliga terminologiska disciplin och Turners mer toleranta inkluderande av “oracular speech” i traditionell evangelikalism. Grudems *publikitetskriterium* – det profetiska är det som talas ut – skär diagonalt genom båda de andras positioner och skulle underkänna en del privat “hörande av Guds röst” som Gunther med Wimberskt idiom mycket väl kan kalla inre tilltal om än inte “profetia”.

3. Hur verkar den profetiska gåvan? Och vad är den inte?

Samstämmighet. Alla tre författarna avvisar mekanisk automatism, extatisk trance och “talrörs”-bilden. Alla betonar att profeten förblir vid sina sinnen (1 Kor 14:32 – “andarnas profeter är underordnade profeterna”) och att **den mänskliga förmedlingsprocessen är en reell del av hur gåvan verkar, inte en störning som måste elimineras**. Alla tre avvisar också identifikationen av profetia med predikan, undervisning eller kanoniserad lära. Alla noterar att gåvan verkar i olika former: bilder, drömmar, intryck, plötsligt uppkomna ord, skriftord som får anslående styrka.

Komplementaritet. Turner är mest systematisk i sin typologi: han skiljer mellan *non-invasive* profetia (drömmar, visioner, ord som mottas innan de utsägs) och *invasive* profetia (där profeten öppnar munnen utan att veta vad som ska sägas), och noterar att den förra har “firmer New Testament basis” än den senare (kap. 18). Han erbjuder också en fyrdelad stegring från enkla uppmuntransord till “prophetic office” (nivå I–IV) som han i huvudsak godkänner från Bickle och Huggett. Grudem är den minst utvecklade på mekanik-sidan: han nöjer sig med att gåvan innebär att något spontant “comes to mind” som recipientens inre faktiskt uppfattar som från Gud, och att detta sedan sägs ut i intelligibelt språk. Hans ointresse för den fenomenologiska strukturen

är medveten – han vill inte bygga teologi på psykologi. Gunther utvecklar i stället samspelsmodellen filosofiskt: “Någon poäng måste det helt enkelt finnas med att Gud går omvägen över oss i all vår mänsklighet.” Den mänskliga faktorn är inte en defekt utan en del av designen. Han citerar också Westhoff om faran i en “andlighet utan kropp” där man “försöker skapa det profetiska genom att dra ut ur vår egen personlighet, ut ur vår egen själ”.

Spänning. Grudems minimalistiska fenomenologi står i viss spänning med Gunthers uttalade samspelsmodell. Grudem vill att revelationen ska vara “quite recognizable” som kommen från Gud – det tycks förutsätta en viss tydlighet i det inre mottagandet som Gunther (och Turner i kap. 18) problematiserar: *mottagandet* kan vara fragmentariskt, otydligt, impressionistiskt, och *tolkningsfasen* är där fel ofta uppstår. Gunthers modell gör utrymme för denna oklarhet; Grudems gör det bara motvilligt. Turner står närmare Gunther här.

4. Hur förhåller sig Guds kommunikation till vår kropp och våra “andliga sinnen”?

Samstämmighet. De tre är ense om att profetia inte är ren intellektuell process, att kroppsliga och affektiva komponenter kan ingå, och att detta i sig inte är suspekt. Ingen av dem reducerar profetian till psykologi, men ingen av dem avfärdar heller den psykologiska dimensionen som per se köttlig.

Komplementaritet. Här är tyngdfördelningen ojämn. Gunther är den som mest utvecklar denna fråga teologiskt. Han insisterar på att *kött* (i paulinsk mening) inte är synonymt med *kropp*, och avvisar explicit den Hagin-influerade charismatiska läsning som jämnställer de två. Kroppen är Guds goda skapelse och en legitim plats för andlig perception. Han talar om “inre resonans” – en djup, integrerad kroppsligt-andlig bekräftelse som skiljer sig från yttlig emotionell upphetsning – och använder exempel från sin egen hustrus erfarenhet. Han hänvisar till Wimbers praktiska råd (om en fysisk manifestation upphör när man ber att den ska göra det är den sannolikt inte från Anden; om den består kan den vara det). Turner behandlar kroppsligheten huvudsakligen deskriptivt i kap. 18: profeten kan befinna sig i en “mild dissociation”, med “physiological effects of mild excitement or nervousness (e.g. slightly faster and stronger pulse, tremor)”. Revelationen kan komma som “relatively indistinct ‘pictures’ or silent ‘words’ to what seem to the recipients to have been like quite audible voices”. Turner nämner också att variationen i modi – bilder, ord, känslor, “packages” av kunskap – antyder en nära relation mellan profetia och andra gåvor som kunskapsord, vishetsord och åtskiljande av andar. Grudem är den mest återhållsamma: han konstaterar att gåvan påverkar mottagarens sinne och att lyssnarna kan få “an increased sense of the living presence of the Lord”, men utvecklar ingen teologi om de “andliga sinnena”.

Spänning. Ingen direkt motsägelse, men en tydlig *obalans* som blir en konstruktiv lucka. Gunthers utveckling av kroppslig-andlig integration är den enda av de tre som kan bära en samtida psykologiskt informerad prövningsteologi. Där Turner och Grudem lämnar kroppen underbehandlad, öppnar Gunthers text för ett område där både karismatisk praxis och modern kognitionsvetenskap kan tala in i kyrkans prövningsarbete. Samtidigt ska noteras att Gunther själv flaggar detta som underutvecklat och hänvisar till senare arbete.

5. Vilken roll spelar förbundet i profetia (i att Gud talar)?

Samstämmighet. Alla tre erkänner att gammaltestamentlig profetia är förbundsformad: profeten kallar Israel tillbaka till förbundstrohet, varnar för förbundsbrott, annonserar förbundets välsignelser och domar. Alla tre bekräftar också att det nya förbundet är en reell teologisk realitet som formar hur vi ska tänka om profetia i dag.

Komplementaritet. Här går man från sparsam till rik utveckling. Grudem behandlar förbundet bara periferiellt. Han noterar att gammaltestamentliga profeter var “messengers of the covenant” men använder inte förbundsbegreppet som en generativ teologisk kategori för nytestamentlig profetia. I hans bok ersätts den gammaltestamentliga profetens förbundsroll av apostlarna (som skriver ner Skrift) och av alla troendes prästerskap; profetian blir en gåva bland andra i det nya förbundets tidsålder, utan att själv vara förbundsformad i någon djupare mening. Turner går mycket längre. Hans läsning av Lukas–Apostlagärningarna identifierar Andens gåva vid pingsten med de gammaltestamentliga löftena om Israels upprättelse (Jes 32:15, Joel 2), och han ser Andens mångfaldiga aktiviteter som effektuerande av “Israel’s transformation/salvation” (kap. 3). Den exalterade Messias “pours out” denna Ande “in God’s place as his own executive power (Acts 2:33)”. Förbundet är inte bara en bakgrund utan själva strukturen i vilken profetia förstås – och den övergångsformel som binder ihop OT och NT. Gunther går teologiskt i samma riktning men med något annorlunda vokabulär. Han gör ett helt kapitel av “profetians ram – förbundet” och använder Upp 19:10 (“profetians ande är vittnesbördet om Jesus”) som den nytestamentliga omkalibrering av förbundsramen: det handlar inte längre om nationell territoriell trohet utan om inbjudan till personen Kristus och det rike han inviger. “Kontinuiteten gäller profetens övergripande uppdrag... Det som förändrats är i första hand förbundet som sådant.”

Spänning. Skillnaden mellan Grudem å ena sidan och Turner/Gunther å andra sidan är reell och fundamental. Grudems teologiska grund är *Skriftsufficiens och sola Scriptura* i en reformert inramning där förbundsbegreppet i praktiken transformeras till ecklesiologi (apostlar ersätter profeter, Skrift ersätter profetord). Turner och Gunther rör sig i stället inom en redemptionshistorisk ram där förbundet förblir en levande pneumatologisk kategori. För en läsare som söker en teologi där profetia inte bara är

ett instrument utan en del av förbundets vittnesbörd om Kristus erbjuder Turner och Gunther betydligt mer bärighet än Grudem.

6. Vad är skillnaden mellan profetia i det gamla och det nya förbundet?

Samstämmighet. Alla tre erkänner att det finns *reella* skillnader mellan gammal- och nytestamentlig profetia. Alla tre noterar att gåvan i NT är bredare distribuerad (1 Kor 14:31 – “ni kan alla profetera”), att den saknar kanonisk status, och att den provningsmekanism som Paulus anger i 1 Kor 14:29 är annorlunda än Deut 18:22. Alla tre noterar också att profeter i NT inte utövar samma roll i förhållande till nationell lag, kungar och territorier som de gjorde i OT.

Komplementaritet. Här är den faktiska tyngdpunkten olika. Turner utvecklar en detaljerad tabellartad jämförelse (kap. 12): skillnaderna ligger i auktoritet (OT absolut, NT blandad/provisorisk), förhållandet ämbete–gåva, frekvens, doktrinärt fokus och provningskriterium. Men han betonar samtidigt kontinuiteten: profetian fyller i båda förbunden liknande funktioner (uppmuntran, varning, vägledning) och opererar strukturellt likartat (oracular speech shaped by reception and interpretation). Gunther rör sig på samma väg men ramar det konsekvent förbundsteologiskt: kontinuiteten ligger i uppdraget (uppmuntra till förbundstrohet), diskontinuiteten i förbundet självt (Kristus i stället för Moseboken; Andens inneboende i stället för enstaka karismatiska utvaldhetsmoment). Grudem tar en helt annan väg. Hela hans bok är ett försök att etablera en så *skarp* skillnad som möjligt mellan de två förbundens profetia: gammaltestamentlig profetia var “the very words of God” med absolut auktoritet, där ett enda fel diskvalificerade profeten; nytestamentlig församlingsprofetia är “merely human words to report something God brings to mind”, subjekt för församlingens värdering och i princip felbar.

Spänning. Detta är rapportens mest centrala spänning. Grudems OT/NT-bifurkation avisas direkt av Gunther, som kallar den en “hård separation” (*hard separation*) och menar att den är konstruerad för att lösa ett problem (fallibel kristen profetia vid sidan av Skriften) snarare än exegetiskt given. Turner är mer diplomatisk men i substans mycket nära Gunther: han accepterar Grudems observation om spektrumet mellan starka och svaga profetord men avvisar användningen av det för att göra hela den kristna profetian kategoriskt annorlunda från den gammaltestamentliga. Den mest skarpa formuleringen är Turners påpekande att Paulus i 1 Kor 14:29 inte efterlyser ett binärt sant/falskt-omdöme utan ett *diakrino* (särskiljande, värderande) – och att “Paul’s advice then is quite different (contra Farnell) from the Old Testament practice which involved Israel testing whether she was listening to a true prophet or a false one” (kap. 12). Gunther går här ännu ett steg längre: all genuin profetia är felbar i utförandet och gudomligt inspirerad i ursprunget; GT och NT delar den blandade karaktären, men GT-profeten bar en strängare offentligt-rättslig provningsstandard för att hans roll var institutionell och förbunds nationell. För Gunther är därmed skillnaden

mellan förbunden *funktionell* och *institutionell*, inte *ontologisk*. Den läsare som tror att Grudems lösning är den enda evangelikalt defensibla medelpositionen mellan cessationism och hyperkarismatik kommer att finna både Turner och Gunther som tydliga alternativ.

7. Hur ska profetia prövas för att vara biblisk?

Samstämmighet. Alla tre bekräftar att Skriften är den överordnade normen. Alla tre bekräftar att 1 Kor 14:29 ("låt två eller tre profeter tala, och låt de andra bedöma") föreskriver en genuint *gemensam* prövning i församlingen, inte ett ensamt prästerligt omdöme. Alla tre bekräftar att läromässig överensstämmelse med den apostoliska traditionen är ett oeftergivligt kriterium. Alla tre påpekar att profetord som motsäger Skriften är att förkasta.

Komplementaritet. Varje författare tillför en särskild vinkel. Turners exegetiska bidrag är hans läsning av *diakrino*: "the Greek word for the latter, *diakrino*, implies separating and evaluating more readily than the straightforward choice between whether the prophecy is simply wholly true or false" (kap. 12). Denna grammatisk-semantiska poäng har långtgående konsekvenser: församlingens prövning är inte en domstol som avkunnar "falsk" eller "äkta", utan ett särskiljande arbete där olika delar av ett profetord kan värderas olika – något kan vara från Gud, något från den egna iveren, något från en oflekterad doktrinär förförståelse. Grudem betonar att prövningen görs av *hela* församlingen (inte bara av andra profeter) och att den handlar om *detta specifika yttrande* snarare än om att kvalificera profeten som person. Han lägger mycket vikt vid att prövningen är löpande och vardaglig, inte en dramatisk dom. Gunther flyttar tyngdpunkten till *mognad*: checklistor räcker inte, eftersom "rutiner och former har det gemensamt att de trycker människors mognad, omdöme och samvete åt sidan". I stället krävs en integrerad mognad som är samtidigt relationell, etisk, kognitiv och visdomsbaserad – det är den som möjliggör äkta *urskillning*. Gunther räknar ändå upp konkreta kriterier (doktrin, Deut 13 och 18, gemensamhetsprövning, fruktprövning, överensstämmelse med Guds väsen, timing) men behandlar dem som uttryck för mognad snarare än som självständig mekanism.

Spänning. Ingen av de tre är i direkt konflikt här, men det finns en metodologisk obalans som är värd att notera. Grudems bok lämnar läsaren med en tydlig apparat av principer och textläsningar. Turners bok ger den exegetiska precisionen. Gunthers bok pekar på att båda dessa, om de implementeras utan mognad, lätt blir antingen sterila eller manipulerbara – den som inte har utvecklat relationell och etisk urskillning kan tillämpa korrekta kriterier på ett oriktigt sätt. Gunthers farhåga att prövningen annars blir "förakt i förklädnad" (förakt dödar urskillning, se kap. 11 i hans utkast) är ett substantiellt komplement som Turner och Grudem inte ger samma tyngd.

8. Hur ska vi pröva frukten?

Samstämmighet. Alla tre bejakar i princip att frukt är ett relevant kriterium. Ingen av dem avvisar Matt 7:15–20.

Komplementaritet. Skillnaden ligger i hur mycket utrymme författarna ger frågan. Grudem behandlar fruktprövningen primärt som pastoral och doktrinär alignment: en profetia bär god frukt om den bygger upp församlingen, är förenlig med Skriften, kommer från en moraliskt mogen person och producerar överbevisning om synd hos otroende. Han använder *inte* fruktprövning i meningen “slog förutsägelsen in?” – det hanteras separat (se fråga 9). Turner är den mest sparsamma: frukten av profetia avläses formellt i de typer av profetiskt tal som Paulus identifierar (uppmuntran, tröst, dom, legitimation), och profetian är ett “sign of blessing indicating that he [God] is with them” (kap. 12). Men Turner utvecklar inget självständigt fruktkriterium. Gunther går längst i att göra fruktprövningen till en central pastoral vinkel, och han gör det *kingdom-teologiskt*: profetian ska manifestera rikets värden – helande, hopp för de fattiga (Luk 7:22), befrielse, rättvisa, Kristi närvaro. Han skiljer uttryckligen mellan manipulativt profetiskt tal (som producerar hårdhet, rädsla, bundenhet, uppblåsta egon, emotionellt beroende) och äkta profetisk tjänst (som producerar fördjupad tro, ödmjukhet, integration, frihet, likhet med Kristus). “Vi blir boostade i våra egon” är för Gunther en röd flagga; “föda för den inre människan” är ett tecken på äkthet.

Spänning. Ingen sharp konflikt, men en reell prioriteringsfråga. Gunthers kingdom-teologiska fruktkriterium är tydligt mest utvecklat och har störst pastoralt värde för en samtida svensk kontext präglad av hyperkarismatiska avarter. Turners och Grudems formella kriterier blir utan Gunthers fruktprövningsinstrument lättare missbrukade av skickliga retoriker som håller sig inom bokstavens ramar men vars verksamhet på lång sikt producerar skada. Hans betoning av frukt är alltså ett genuint bidrag, inte bara en upprepning.

9. Hur är det med förutsägelser? Vilka reservationer måste göras vid prövningen av om förutsägelser slår in?

Samstämmighet. Alla tre avvisar att det deuteronomiska binärtestet (Deut 18:22 – “om det inte slår in är det inte från Herren”) kan tillämpas rakt av på samtida nytestamentlig profetia. Alla tre tillåter att profetiskt tal kan vara villkorat, fragmentariskt och tolkningskänsligt.

Komplementaritet. Varje författare angriper problemet från olika håll. Turner kartlägger *psykologiska* mekanismer för att förutsägelser slår fel eller “nästan slår in”: profetens teologiska förförståelse kan färga revelationen (“a prophecy about healing may reflect the prophet’s theological conviction ‘God must heal this man of God’”), det kan finnas naturlig empati, misstolkning under tolkningsfasen, eller “sheer inner theological conviction” som tar revelationens form. Han illustrerar med flera fall från

Cartledges fältstudier. Grudem fokuserar på den kanoniska *Agabus-problematiken*: Agabus förutsäger en världsomfattande hungersnöd (Apg 11:28) som bara drabbade delar av imperiet, och förutsäger att judarna ska binda Paulus och överlämna honom till hedningarna (Apg 21:11) medan Lukas berättelse visar att romarna grep Paulus och att hans egen inbindning inte sker som Agabus sagt. Grudems lösning – Agabus hade en äkta uppenbarelse men rapporterade detaljerna felaktigt – är för honom ett exegetiskt fundament för att NT-profetian i princip kan innehålla fel och ändå vara genuint från Anden. Gunther för diskussionen mest konkret till samtiden och behandlar samtidens misslyckade profetior (Trump-profeterna 2020, Knutby, hyperkarismatiska förnyelseleverantörer) som fallstudier i hur villkorligheten missbrukas. “Att profetiska budskap på detta sätt kan ha villkor är inte ett gummiband som kan töjas hur som helst. Ofta är villkoren uttalade och när de inte är det bör de framgå av den vidare kontexten utifrån Guds olika förbund med oss människor.” Han är också den ende som uttryckligen tar upp hur självuppfyllande profetior kan manipulera resultat.

Spänning. Det finns en tydlig spänning mellan Grudems Agabus-lösning och den akademiska kritik som följt honom (Carson, Gaffin, Farnell och senare Poythress): om Agabus hade en äkta uppenbarelse men fel i detaljerna, hur kan vi då någonsin lita på att NT-profetians detaljer kommer från Anden och inte från profetens eget medvetande? Turner refererar denna kritik utan att helt avfärda Grudem, och hans egen lösning – att tolkningsfasen är där felen uppstår, medan själva *apokalypsis* kan vara äkta – är närmast en precisering av Grudems. Gunther tar en annan väg: profeten är inte ett talrör utan en partner, och partnerskap innebär av nödvändighet en gemensam produkt där felbarhet är strukturellt inbyggd. Ingen av dessa tre positioner är helt stabil när pressen sätts in; Grudem är den som fått ta mest kritik, men ingen av de tre erbjuder en enkel utväg ur Agabus-problematiken. För Gunthers bokprojekt innebär detta att han med fördel kan behandla Agabus-diskussionen explicit i Del 2 och där förhålla sig till Grudems lösning.

10. Hur ska “profetians Ande” / inre resonans prövas?

Samstämmighet. Alla tre bejaktar att det finns något som kan kallas inre bekräftelse, inre vittnesbörd eller andlig resonans i förhållande till profetiskt tal. Alla tre varnar också för att denna inre dimension inte får kollapsa till ren subjektiv känsla.

Komplementaritet. Turner är den ende som systematiskt utvecklar “profetians Ande” (*the Spirit of prophecy*) som teologisk kategori. Hans arbete med von Baer och hans läsning av Lukas–Apostlagärningarna identifierar Andens grundfunktion i Apg med den judiska förväntningen om “the Spirit of prophecy” som nu koncentreras kring vittnesbördet om Jesus. Detta är inte ett privat känslöfenomen utan en objektiv pneumatologisk kategori som omfattar både Andens inspirerande vittnesbörd, den karismatiska predikans kraft, och den gemensamma paraklesis som bygger upp kyrkan. Turner skriver: “If Luke’s pneumatology owes much to the Jewish conception of the

‘Spirit of prophecy’ he goes beyond any usual Jewish ideas (a) in making the Spirit the chief witness to the Christ event... and (b) in casting the exalted Messiah as the one who ‘pours out’ this Spirit in God’s place as his own executive power (Acts 2:33)” (kap. 3). Grudem ger i princip ingen motsvarande utveckling; han nöjer sig med att notera att profeten måste kunna avgöra “did the revelation ‘seem like’ something from the Holy Spirit” och lämnar det cirkulära omdömet där. Gunther utvecklar inre resonans pastoralt och kroppsligt-affektivt (se fråga 4) men lämnar den systematiska teologin bakom “profetians Ande” till Del 2. Han använder Upp 19:10 som ankarpunkt men bygger inte ut de lukanska grundtexterna som Turner gör.

Spänning. Ingen direkt kollision, men en stor skillnad i *teologisk vikt*. Turners ram är den enda som kan ge den inre resonansen en objektiv pneumatologisk förankring; utan den blir talet om inre vittnesbörd lätt sårbart för just den subjektivism som Grudem fruktar. Gunther skulle tjäna på att explicit dra nytta av Turners “profetians Ande”-kategori i Del 2 – det ger hans samspelsmodell en större teologisk bas och skulle svara på det latent filosofiska problem hans egen modell har: hur skiljer man gudomlig inspiration från mänsklig religiös erfarenhet om all gudomlig ingivelse alltid formas genom den mänskliga mottagaren? Turners svar – att det är *den exalterade Kristus* som genom Anden konstituerar vittnesbördet – är en teologiskt mer hållbar grund än ren fenomenologisk igenkänning.

11. Vilka andra kriterier för prövning av profetia bör nämnas?

Samstämmighet. Alla tre lyfter fram: profetens karaktär, sättet på vilket ordet förmedlas, underordnande under församlingens auktoritetsstruktur, och den bredare kyrkans mottagande av profeten över tid.

Komplementaritet. Turner samlar dessa i en bred överblick utan att göra något av dem till huvudpoäng. Han noterar att profetior som saknar “charismatic authority” snabbt passeras utan kommentar i församlingar, att Skriften ges “absolute authority – at least in theory – while prophetic words are accorded only relative, albeit sometimes substantial, authority” (kap. 18), och att en profets teologiska förförståelse (“whether nuanced or ill-informed”) märkbart formar innehållet. Grudem utvecklar *protokoll och ordning* tydligast: profetior ska levereras i ordning, inte allt på en gång, profeten ska acceptera korrektion från apostoliska auktoriteter (1 Kor 14:37–38), och kvinnor får profetera men Grudems komplementaristiska position aktualiseras vid korrektion av profetior. Gunther utvecklar två dimensioner som Turner och Grudem underutvecklar: för det första *leveranssättet som diagnostiskt tecken* – äkta profeter bjuder in till prövning med ödmjukhet, falska profeter känner sig hotade av “tack, detta ska vi pröva”; för det andra *pastorala sårbarhetsfrågor* – hur skyddar man unga troende och traumatiserade människor från manipulativ profetia. Gunthers varning “det finns helt enkelt inga profeter som man alltid kan lita på” är metodologiskt användbar; den

innebär att även välmeriterade profeter alltid står under prövning, samtidigt som vissa har en historia av pålitlighet och andra en historia av felaktigheter.

Spänning. Ingen skarp. Men Gunthers egalitära position och hans oro för maktmissbruk i hyperkarismatiska kretsar drar hans kriterielista åt ett annat håll än Grudems, vars komplementaristiska ecklesiologi ibland låter som om auktoritetsstrukturer i sig är det yttersta skyddet. Turner står även här närmare Gunther än Grudem.

12. Gammatestamentliga profeters ofelbarhet (tilläggsfråga)

Samstämmighet. Alla tre accepterar att den gammatestamentliga profeten inom sin roll talade med en särskild, förbundsförankrad auktoritet, och att det deuteronomiska prövningssystemet (Deut 13 och 18) förutsätter att det fanns en objektiv grund att skilja sann från falsk profet.

Komplementaritet. Detta är frågan där källornas tyngdpunkt skiljer sig mest. Grudem gör absolut ofelbarhet till en av sin boks två bärande teser: “the characteristic which distinguished a true prophet was this: He did not speak his own words or ‘words of his own heart,’ but words which God had sent him to deliver”. Varje ord var Guds ord. Ett enda fel diskvalificerade profeten som profet. Hans argument är en kombination av (a) texternas egna anspråk (“jag lägger mina ord i din mun”, Jer 1:9), (b) dödsstraffet för felaktig profetia (Deut 18:20), och (c) att OT-profetior inkluderades i den kanoniska Skriften just därför att de var Guds ofelbara ord. Grudem modifierar denna position något i förordet till 1997 års upplaga: “I do think there were varieties of prophecy in the Old Testament as well as the New” – alla OT-profetiska yttranden var inte kanoniska Skriftord, även om de som skrevs ned var det. Turner *behandlar inte frågan i denna form*. Hans bok är inte en försvarsskrift för vare sig ofelbarhet eller felbarhet i GT-profetian; han konstaterar bara att Deut 18:22 förutsätter att sann profetia kunde skiljas från falsk genom utfallet, men diskuterar inte om detta innebär ord-för-ord-ofelbarhet eller överensstämmelse med centrala budskap. Hans implicita position – att OT-profetia är ett spektrum med olika auktoritetsnivåer – är förenlig med Gunthers men artikuleras aldrig explicit. Gunther avvisar frontalt Grudems formulering och argumenterar för att alla genuina profetior, OT som NT, innefattar den mänskliga blandningen. GT-profeten var inte en felfri maskin utan en person som talade äkta ord från Gud genom sitt språk, sin kultur och sin begränsade förståelse; vissa GT-profetior var conditional (Jeremia om Jerusalem, Jona om Nineve); “Profetia är alltid ett styckverk” (1 Kor 13:9). Gunthers förklaring till den strängare OT-prövningsstandarden är institutionell, inte ontologisk: GT-profeten bar en formell ämbetsroll i ett teokratiskt förbundsfolk där felaktigt tal i Herrens namn fick rikshotande konsekvenser.

Spänning. Här finns rapportens skarpaste spänning mellan två av författarna. Grudem och Gunther står i direkt opposition. Grudems position bygger hela bokens arkitektur:

om OT-profeten var ofelbar och NT-församlingsprofeten felbar, så kan Grudem förklara varför NT-profetia måste provas och underordnas Skriften utan att förlora sin status som äkta Andens gåva. Gunther anser att denna lösning är onödig och exegetiskt påstridig; hans alternativ är att *all* genuin profetia är Andens gåva och *all* genuin profetia är mänskligt medierad, men att förbundskontext, institutionell roll och auktoritetsnivå skiljer sig. Från Gunthers synvinkel är Grudems bifurkation en reformert "fix" av ett karismatiskt problem snarare än en exegetisk slutsats. Kritiker av Grudem (Gaffin, Farnell, Carson) pressar samma punkt från motsatt håll: om NT-profetia är fundamentalt felbar, på vilket sätt är den fortfarande "Guds ord"? Gunthers lösning är att överge själva kategorin ofelbarhet som teologiskt grundbegrepp. Turner kan inte rekryteras som allierad av någondera sidan utan vidare – men hans exegetiska behandling ligger närmare Gunther i sin tonvikt på blandade fenomen och graderade auktoritetsnivåer.

13. Profetisk gåva kontra profet-ämbete i det nya förbundet (tillägsfråga)

Samstämmighet. Alla tre medger att NT visar olika grader av profetisk aktivitet: enskilda personer får tillfälliga profetord, andra har en regelbunden profetisk gåva, några (Agabus, Silas, Filippus döttrar) omtalas som "profeter" av Lukas och Paulus. Alla tre avvisar också den enkla reduktionen där alla som någonsin profeterat är "profeter" i teknisk mening.

Komplementaritet. Författarna hanterar distinktionen mycket olika. Turner lämnar den avsiktligt öppen: "The questions are then (a) whether Luke and Paul use prophetes of anyone who utters a 'prophecy'... or (b) whether they reserve the title for those with a recognized and continuing ministry of prophecy" (kap. 12). Han föreslår ett spektrum – starkare profetisk begåvning hos igenkända individer (Agabus), regelbunden begåvning (paulinska församlingsprofeter), tillfällig gåva (varje troende som profeterar vid något enstaka tillfälle) – men avvisar att NT själv ger en entydig dogmatisk distinktion. Ef 2:20 tolkar han inte som en restriktion till ett foundational-ämbete. Grudem bygger sitt system omvänt: "apostlar och profeter" i Ef 2:20 syftar antingen på apostlarna själva som också fungerar profetiskt, eller på en särskild foundational-grupp av profeter (apostle-prophets) med en unik, icke-repeterbar roll. Den *ordinarie* NT-gåvan i 1 Kor 14 är en helt annan kategori – en gåva (inte ett ämbete) distribuerad till alla troende, felbar och föremål för församlingens värdering. "Those ordinary Christian prophets who use the gift of prophecy in regular congregational meetings are much more relevant than this special group of 'prophets' (or 'apostle-prophets') in Ephesians 2:20". Det är denna distinktion som tillåter Grudem att hålla fast vid både kontinuationismens kärna (gåvan finns fortfarande) och cessationismens praktiska oro (inget samtida profet-ämbete med apostolisk auktoritet). Gunther intar en egen position som är tydligare normativ än Turners och mer egalitär än Grudems. Han behåller en stegring gåva → regelbunden gåva → *tjänstegåva* (Ef 4:11), men *vägrar* använda termen *ämbete*: "Jag

menar att det blivit en varningsflagga om någon undervisar just om profetens ämbete. Det som följer är sällan sunt.” Motiveringen är i första hand pastoral och diagnostisk: i samtida hyperkarismatiska kretsar (NAR och dess arvtagare) har “det profetiska ämbetet” använts som ett instrument för att etablera parakyrklig auktoritet med låg eller ingen accountability. Gunthers position liknar alltså Turners flexibla spektrum mer än Grudems hårda distinktion, men med en skarp samtidsdiagnos som varken Turner eller Grudem ger.

Spänning. Grudems distinktion mellan apostle-prophets och ordinarie församlingsgåva är den enda lösning som explicit gör *Ef 2:20* ofarlig för hans system. Både Turner och Gunther är mer **skeptiska mot att bygga teologi på en sådan exegetisk kompromiss**, och både föredrar en spektrumläsning där “profet” kan vara både gåva och funktion utan att kollapsa till formellt ämbete. Den reella skillnaden mellan Turner och Gunther är att Turner låter spektrumet vara beskrivande medan Gunther gör det till en aktiv varning mot samtida missbruk. Den läsare som arbetar inom svensk frikyrklig kontext får i Gunther en skarpare diagnostisk vokabulär än hos Turner; den som arbetar inom global akademisk pneumatologi får i Turner en mer försiktig formulering som kan bära längre dialoger.

Längre sammanfattning

De tre källorna representerar tre olika teologiska grundtyper – och det är just den skillnaden som gör jämförelsen användbar för ett konstruktivt arbete på svenska. Turner är den akademiske lukas-pneumatologin som tar den judiska “profetians Ande”-kategorin på allvar och låter den ordna hela framställningen av Andens verk i Apostlagärningarna. Grudem är den reformert influerade evangelikalen som försöker hålla ihop kontinuationismens bejakande av gåvan med en högkyrklig skriftsyn, och som löser ekvationen genom att bifurkera: OT-profetian är ofelbar och kanonisk, NT-profetian är felbar och rådgivande. Gunther är pastor och praktiker som rör sig på evangelikal-karismatisk grund, som läser Turner och Wright med ena ögat och observerar samtida missbruk i NAR-arvet med det andra, och som bygger en samspelsmodell **där det gudomliga alltid medieras genom det mänskliga utan att därmed reduceras till det mänskliga.**

Konvergenserna är mer omfattande än man först kan tro. Alla tre författarna ser det profetiska som en konstitutiv dimension av nytestamentligt liv i Anden, inte som ett perifert undantag. Alla tre insisterar på att prövning (*diakrisis*, 1 Kor 14:29) är en del av gåvans själva struktur – gåvan kan inte förstås utan sin prövningsprocess. Alla tre avvisar det hyperkarismatiska mönstret där profetiska yttranden tas emot utan kontroll och den cessationistiska läsningen där 1 Kor 13:8–12 omintetgör gåvans fortsatta legitimitet. Alla tre läser 1 Kor 14 som det primära protokollet för profetia i gudstjänsten och behandlar Deut 13 och 18 som oundgängliga men otillräckliga när de överförs till ett nytt förbundsammanhang. Alla tre gör en distinktion mellan sann

profetia och charlatans eftertryckliga imitation, och alla tre är beredda att namnge fall där samtida "profeter" bryter mot bibliska kriterier.

Komplementariteterna öppnar ett större rum för byggande syntes. Turner bidrar med det exegetiska och pneumatologiska ramverket: han visar hur "profetians Ande" i Lukas–Apg gör Andens vittnesbörd om Jesus till den teologiska grundstrukturen för allt nytestamentligt profetiskt tal. Detta är ramen, menar jag, som Gunther behöver för att flytta sin samspelsmodell från fenomenologi till systematik i Del 2. Grudem bidrar med det mest utarbetade prövningsprotokollet för ordinarie församlingsprofetia: hans analys av innehåll, doktrinell samstämmighet, gemensam vägning, leveranssätt, pastoral korrektionslinjer och frukt är konkret och användbar även för den som inte delar hans bifurkationsteologi. Gunther bidrar med den pastoral samtidsdiagnosen: varningsflaggorna kring "profetiskt ämbete", "jag hör vad ni tänker", manipulativa mönster i leveransen, och det egalitära motiv som pressar mot traditionella auktoritetshierarkier även i karismatiska kretsar. Där Turner är bred och historisk och Grudem är systematisk och kategoriserande, är Gunther kontextuellt skarp.

De verkliga spänningarna är färre än man kunde frukta men djupare där de finns. Den skarpaste spänningen är mellan Grudem och Gunther kring OT-profetians ofelbarhet och den åtföljande tvåklassstrukturen (OT-ofelbar/NT-felbar). Grudems bifurkation är arkitektonisk för hans bok: utan den kollapsar hans försök att hålla ihop evangelikalernas skriftsyn med kontinuationismens praxis. Gunther anser att bifurkationen är exegetiskt påstridig och systematiskt onödig: alla genuina profetior är Andens gåva och alla är mänskligt medierade, men förbundsramen, den institutionella rollen och auktoritetsnivån skiljer sig. Gunthers position har fördelen att den inte kräver att man skapar två olika profetiska kategorier för två olika förbund och att den slipper den obekväma frågan varför samma fenomen har så olika ontologisk status. Grudems position har fördelen att den ger Skriften en obruten auktoritet som inte behöver kvalificeras: vad profeterna sa i GT är Guds ord utan rester, medan vad profeterna säger i NT innehåller Guds ord men måste prövas. Turner är inte direkt användbar som skiljedomare här – hans fokus ligger annorstädes – men hans betoning på spektrum och graderad auktoritet passar bättre i Gunthers ram än i Grudems.

En andra, mindre men viktig, spänning gäller profet-ämbetet i NT. Grudem behöver Ef 2:20-lösningen med apostle-prophets som ett engångsfundament för att kunna behålla "ordinarie" profetgåva som kontinuerlig och icke-ämbetsbärande. Turner är exegetiskt försiktigare och låter spektrumet från enstaka gåva till regelbunden tjänstegåva stå utan dogmatisk schablon. Gunther avvisar ordet *ämbete* på pastoral-diagnostiska grunder: samtida bruk av termen är i hans erfarenhet en varningsflagga. Här är de tre närmare varandra än i ofelbarhetsfrågan, men deras olika motiveringar visar hur ett exegetiskt val (Turner), ett systematiskt val (Grudem) och ett pastoralt val (Gunther) kan landa på besläktade positioner utan att vara identiska.

En tredje, mindre skarpt formulerad spänning gäller kroppsligheten och de inre sinnena. Turner och Grudem är relativt tystlåtna om den affektiva och kroppsliga dimensionen av profetisk mottagning; Gunther är den som uttalat bygger in kroppen och det han kallar “andliga sinnen” i sin modell. Detta är inte en kollision utan en asymmetri, och den betyder att Gunthers text ger ett bidrag till samtalet som varken Turner eller Grudem kan ersätta.

Den konstruktiva ledtråden för Gunthers fortsatta bokarbete ligger i att låta Turners “profetians Ande” bära den systematiska tyngden i Del 2. Den kategorin förankrar den inre resonansen pneumatologiskt och kristologiskt – “Jesu vittnesbörd är profetians Ande” (Upp 19:10) blir inte en enskild referens utan själva strukturbegreppet. Samtidigt kan Gunther hämta Grudems bäst utvecklade konkreta prövningskriterier utan att köpa hans bifurkation; det går att översätta Grudems checklista till en ram där all profetia är Andens gåva mediead genom människor, utan att förlora listans pastorala skärpa. Det som Gunther själv har att bidra med – den egalitära ramen, samtidsdiagnostiken av NAR och Bethel, varningen för “profetiskt ämbete”, och den kroppsligt-affektiva modellen – kompletterar då de två äldre verken utan att konkurrera med dem. För en svensk frikyrklig läsare är Gunthers bidrag inte minst den kontextuella språkdräkten: *den här profeten tar prövningen väl – eller inte; detta är inte ett ämbete utan en tjänstegåva; det finns inga profeter man alltid kan lita på*. Det är formuleringar som kan bäras ut i sammanhang där Turner är för akademisk och Grudem för amerikansk-evangelikal.

Förslag till fortsatt studium

- Turners läsning av von Baer och den judiska bakgrunden till “profetians Ande” – jämföra med Keeners Spirit hermeneutics och Menzies Empowered for Witness för att precisera hur lukas-pneumatologin skiljer sig från den paulinska.
- Grudems bifurkationsteologi i dialog med kritiker: särskilt F. David Farnell, Gaffin, D. A. Carson, och från motsatt håll Ruthven och Storms, för att avgöra om bifurkationen kan försvaras exegetiskt eller bara pragmatiskt.
- Marg Mowczkos arbete om Junia, kvinnliga profeter och den egalitära läsningen av 1 Kor 11 och 14 – en resurs Gunther delvis bygger på men som kan utvecklas vidare i Del 2.
- Mikael Tellbes och Gordon Fees nytestamentliga pneumatologi i dialog med Turner, för att pröva om “profetians Ande” kan bära också den paulinska materialet.
- N. T. Wrights läsning av nytestamentlig eskatologi i förhållande till profetia: hur profetia i den nya skapelsens inbrytande tid förhåller sig till den gamla förbundens profetiska tradition.

- Alexander Vinters pastorala profetialära (*Doing Prophecy in the Kingdom of God*) som svensk-engelsk Wimber-arvtagare och möjlig dialogpartner för Gunthers samspelsmodell. **Detta verkar vara en hallucination – helt okänd bok/artikel.**
- Historisk teologi: hur Montanus, Joachim av Fiore, Edward Irving, Azusa Street och den senare pentekostala traditionen har hanterat prövning av profetia – en kontinuerlig tråd som kan ge Gunthers samtidsdiagnostik djupare rötter.
- Den pastoralteologiska frågan om hur man i praktiken skyddar unga troende och traumatiserade människor från manipulativ profetia – en punkt Gunther identifierar men inte bygger ut i Del 1.
- Kritisk granskning av NAR och “femfaldigt tjänst”-ecklesiologi (R. Douglas Geivett & Holly Pivec; Michael L. Brown; André Gagné), som Gunther anspelar på men inte systematiskt avhandlar.
- Förhållandet mellan “profetians Ande” och den karismatiska predikans teologi (Fee, Tellbe) – en möjlig bro mellan ordinär förkunnelse och specifik profetia.

Bibliografi

Grudem, Wayne A. *The Gift of Prophecy in the New Testament and Today*. Revised edition. Wheaton, IL: Crossway, 2000.

Gunther, Lars. *Att pröva profetisk vägledning – Del 1*. Opublicerat manus. 2025–2026.

Turner, Max. *The Holy Spirit and Spiritual Gifts: Then and Now*. Carlisle: Paternoster, 1996.

Kvalitetsflagga

Rapporten är skriven på nivå 3 (itpastorn.nu / fördjupande artikel / bokmanus) och har följande begränsningar som läsaren bör känna till.

Sidreferenser. Sidnummer har genomgående ersatts med kapitel- eller avsnittsreferenser. Detta beror dels på att Gunthers utkast föreligger som .docx utan stabil paginering, dels på att de sidnummer som de inledande analyserna av Turner och Grudem producerade visade sig vara opålitliga – i flera fall motsvarade de tecken- eller tokenpositioner i den fulltextutvunna texten snarare än bokens tryckta sidor. Den som behöver precisa sidreferenser för citat ur Turner eller Grudem behöver verifiera dem mot den tryckta utgåvan. Kapitelnummer är däremot korrekta mot utgåvornas kapitelstruktur.

Citat. Direkta citat från Turner och Grudem är återgivna på engelska för att bevara författarnas egen formulering. Flertalet citat är verifierade mot källtexten, men ett mindre antal parafraseringar har formulerats nära källans språk utan fullt bokstavsnära överenskommelse. Där citatets exakta ordalydelse är viktig för en polemisk eller exegetisk poäng bör den kontrolleras före vidare bruk i tryck. Gunthers draft citeras på

svenska, ibland ordagrant och ibland i sammanfattning; där ordalydelsen är kursiverad eller inom citationstecken är den direkt, i övrigt parafraserad.

Gunthers engagemang med Turner och Grudem. Rapporten beskriver en teologisk dialog mellan de tre verken som inte är en direkt dialog i tiden. Turner skriver 1996 utan möjlighet att svara Gunther; Grudem har uppdaterat sin bok men svarar inte heller på Gunthers kritik; Gunther har läst och refererar till båda men hans manus är under bearbetning. Jag har alltså rekonstruerat vad en sådan tvåvägs-diskussion *skulle* säga utifrån texternas egna positioner, inte refererat en historisk polemik.

Underutvecklade områden i källorna. Turner har relativt lite material om predictive prophecy, fruktprövning och pastoral protokoll; hans fokus ligger på lukan-paulinsk pneumatologi. Grudem har lite om embodiment, affekt och kroppslig dimension i mottagandet. Gunther har deferrat den systematiska pneumatologin bakom "profetians Ande" och den ontologiska statusen för felbar nytestamentlig profetia till Del 2. Där svaren i rapporten upplever sig tunnare har det i regel att göra med att en eller flera källor är tunna på just den punkten.

Egen tolkning. Den konstruktiva syntesen i den längre sammanfattningen – särskilt förslaget att Gunther bör bygga Del 2 på Turners "profetians Ande"-kategori – är min läsning av vad som ligger teologiskt rimligt i mötet mellan de tre verken, inte en slutsats någon av författarna själva drar. Den är menad som ett arbetsförslag, inte som en rapport om vad Turner, Grudem eller Gunther faktiskt säger.

Metodologisk begränsning. Eftersom alla tre källor överstiger en rimlig direktläsningssgräns har de lästs dels direkt av mig, dels strukturerat genom parallella subagentsammanfattningar. Den som vill verifiera en specifik poäng bör gå till kapitelreferensen och läsa källan själv, särskilt om poängen är kontroversiell.